

De rol van de JGZ bij vragen over belastbaarheid van ziekgemelde jeugdigen

Inhoud

Aanleiding	3
Wat is dit document niet?	
Goede samenwerking is de basis	
Belastbaarheid is onderdeel van het adviesplan	4
De 4 basisprincipes van het adviesplan	
Het adviesplan	6
Inhoud adviesplan	
Elementen van het adviesplan	7
Inzet op duurzame preventie	10
Samenvattend	
Mogelijkheden en informatiebronnen over aanpassing van het onderwijs	11

Aanleiding

De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) heeft een belangrijke rol bij de ziekteverzuimbegeleiding van jeugdigen. In de praktijk krijgen JGZ-professionals regelmatig, in het kader hiervan, vragen vanuit de professional op school¹ of leerplicht over de *belastbaarheid* van jeugdigen. De term belastbaarheid wordt niet altijd eenduidig gebruikt door de professional(s) op school, JGZ en leerplicht. Het levert daarom regelmatig discussie op.

Dit document is opgesteld om de rol van de JGZ bij de inschatting van belastbaarheid bij ziekgemelde jeugdigen helder te maken. Allereerst wordt het belang van een goede samenwerking met alle partners die hierbij betrokken zijn beschreven. Daarna komt de definitie van belastbaarheid aan bod en wordt besproken hoe een advies over belastbaarheid onderdeel is van het adviesplan dat de JGZ-professional opstelt. Vervolgens worden de 4 basisprincipes van het adviesplan toegelicht én worden praktische handvatten gegeven hoe de JGZ-professional een adviesplan kan opstellen.

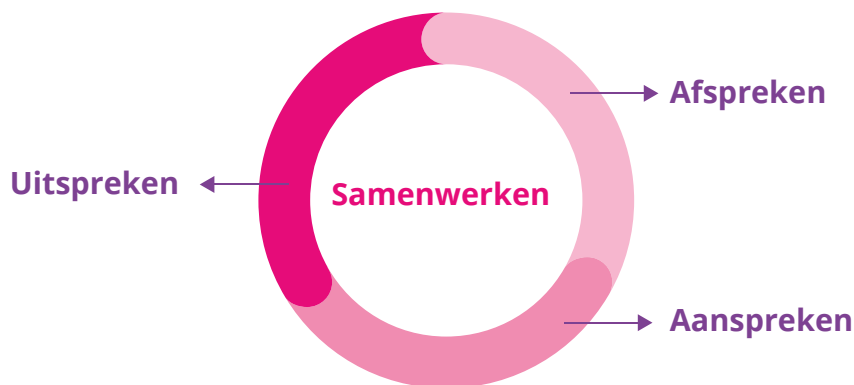
Het document eindigt met een lijst "Mogelijkheden en informatiebronnen over aanpassingen in het onderwijs", waarin ook wordt verwezen naar de bestaande wet- en regelgeving.

Wat is dit document niet?

Eén antwoord op alle vragen. Er is bij vragen rondom belastbaarheid geen eenduidig antwoord. We bieden een aantal uitgangspunten, waarmee we de specifieke bijdrage van de JGZ kenbaar maken. Daarmee wordt het gesprek met samenwerkingspartners in het veld (leerplicht, onderwijs, gemeente) gemakkelijker en hopen we onnodige discussie te voorkomen. Want samen hebben we gemeenschappelijke doelen: het borgen van het recht op ontwikkeling², gezondheid³ en onderwijs⁴ voor jeugdigen⁵. Dit is vastgelegd in het Kinderrechtenverdrag.

Goede samenwerking is de basis

Uitspreken, afspreken, aanspreken: bij samenwerken gaat het altijd om deze drie begrippen. Het is voor alle partners in een samenwerking van belang dat helder is wat de verwachtingen zijn en het helpt om die naar elkaar uit te spreken. Dat geeft een basis onder de afspraken die je maakt om de samenwerking vlot te laten verlopen.

¹ Per onderwijsniveau verschilt het welke professional vanuit de school ziekmeldingen opvolgt, contact hierover opneemt met jeugdige en/of ouder(s) en zo nodig de JGZ-professional betreft. Vanuit het primair onderwijs is dit vaak de leerkracht en/of intern begeleider. Op het voortgezet onderwijs de mentor en/of zorg- of verzuimcoördinator. Op het middelbaar beroepsonderwijs de studieloopbaanbegeleider en/of de zorg- of verzuimcoördinator. Voor de leesbaarheid van dit document wordt alléén de term 'professional op school' hiervoor gebruikt.

² Bron: [Artikel 6-Leven en ontwikkeling | Kinderrechten.nl](#)

³ Bron: [Artikel 24-Gezondheid | Kinderrechten.nl](#)

⁴ Bron: [Artikel 28-Onderwijs | Kinderrechten.nl](#)

⁵ Bron: [Professionals | Kinderrechten.nl](#)

Daarmee ontstaat bovendien een grond waardoor je elkaar aan afspraken kunt houden en elkaar hierop kunt aanspreken.

Als er in een samenwerking iets misgaat of niet goed loopt is het met deze drie kernbegrippen ook snel inzichtelijk te maken waar je de samenwerking kunt vlottrekken: moet je verwachtingen afstemmen, moeten de afspraken duidelijker of durven we elkaar misschien niet aan te spreken?

Dit document helpt om de verwachtingen ten aanzien van de JGZ bij vragen over belastbaarheid op school uit te spreken en daarover afspraken te kunnen maken. De gemeenschappelijke doelen kunnen de onderlinge samenwerking daarbij bevorderen.

Er liggen grote parallellen met de praktijk van de interventie [MAZL](#) (**Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen**). MAZL is gebaseerd op dezelfde uitgangspunten zoals in dit document beschreven.

Belastbaarheid is onderdeel van het adviesplan

Belastbaarheid is een beschrijving van de mogelijkheden van de jeugdige om deel te nemen aan het onderwijs. JGZ-professionals die betrokken zijn bij de scholen geven advies over de belastbaarheid. Dit is onderdeel van een “adviesplan” dat wordt opgesteld in samenspraak met de jeugdige en/of de ouder(s)⁶. Bij meervoudige problematiek is dit tevens in samenspraak met de professional(s) op school en zo nodig met eventuele andere betrokkenen. Hierbij wordt gekeken naar wat wel mogelijk is, nu en in de toekomst. Hiermee geeft de JGZ-professional input voor het Ontwikkelings Perspectief (OPP) document van de school.

Het betreft een advies. Het is geen medische/belastbaarheidsverklaring en wordt niet uitgedrukt in een percentage.

Een vraag over belastbaarheid van de professional op school is soms best concreet (“Kan deze jeugdige naar school?” Of “Stel de belastbaarheid van deze jeugdige vast in verband met te hoog verzuim”). Een antwoord van de jeugdige is altijd genuanceerd en bestaat dus uit een adviesplan. Het adviesplan is niet gericht op handhaving, maar op het helpen borgen van een voortgaande ontwikkeling¹ van de jeugdige. Met dit adviesplan kunnen de partijen rond de betreffende jeugdige vervolgstappen zetten waarin rekening gehouden wordt met de specifieke omstandigheden die er op dat moment zijn.

Elke vraag over belastbaarheid wordt dus beantwoord met een advies dat de dialoog op school over een (gewenst) vervolg ondersteunt.

De 4 basisprincipes van het adviesplan

Bij het opstellen van een adviesplan is het belangrijk om altijd de volgende basisprincipes mee te nemen:

1. Een adviesplan wordt samen met jeugdige en ouder(s) gemaakt
2. Het adviesplan is jeugdige-in-context-gericht
3. Het adviesplan is perspectief-gericht
4. Het adviesplan is relatie-gericht

Ad 1. Een adviesplan wordt samen met jeugdige en ouder(s) gemaakt

De JGZ-professional staat naast de jeugdige en ouder(s). Na analyse is het belangrijk om samen met hen te verkennen wat zij nodig hebben en welke acties ter verbetering zij zelf, de professional(s) op school en de JGZ kunnen ondernemen. Hiermee worden de jeugdige en ouder(s) in hun eigen kracht gezet en zijn zij gelijkwaardige gesprekspartners.

⁶ Voor de leesbaarheid schrijven we ouder(s) waar we ouder(s)/verzorgers bedoelen.

Ad 2. Het adviesplan is jeugdige-in-context-gericht

In het adviesplan staan adviezen hoe 'in de context van deze jeugdige' een bijdrage kan worden geleverd aan het herstel en/of de onderwijsdeelname. Dit sluit aan bij het recht op ontwikkeling¹ en het recht op onderwijs⁴. Ten aanzien van de school als context doet het adviesplan bijvoorbeeld geen uitspraken over concrete aanpassingen in het rooster of de toetsing, maar legt uit waarom en welke aanpassingen nodig kunnen zijn voor de gezondheid van de jeugdige.

Door het benadrukken van de context in het adviesplan wordt er breder gekeken dan alleen naar de individuele problematiek van de jeugdige. Welke rol speelt de context bij het ontstaan van het probleem en hoe kan de context bijdragen aan het herstel van de jeugdige? Dit geeft een idee van wat de professional op school kan doen om te helpen. De professional op school kan aangeven wat voor hen mogelijk is. Samen kunnen ze deze adviezen vervolgens bespreken en naar oplossingen zoeken.

Voorbeeld:

Hannah (12 jaar) heeft veel buikpijnklachten en is daarvoor in behandeling. De klachten ontstaan vaak in de loop van de dag uit het niets en gaan vaak na een tijdje ook weer over. Uit angst klachten te krijgen gaat Hannah steeds vaker 's ochtends niet meer naar school. De school heeft namelijk als beleid dat een van de ouders altijd thuis moet zijn, anders mag een leerling niet ziek naar huis. Beide ouders hebben een drukke baan en kunnen niet elke dag op elk moment thuiskomen. De JGZ adviseert de mentor om voor Hannah een plek op school te creëren waar ze bij klachten zich even kan terugtrekken. Dit zal haar helpen weer vaker naar school te komen.

Ad 3. Het adviesplan is perspectief-gericht

De JGZ gaat in een adviesplan altijd uit van het perspectief van de jeugdige: Wat is goed voor de jeugdige? Dit is in lijn met artikel 3 uit het Kinderrechtenverdrag⁷.

Als een jeugdige door bijvoorbeeld psychische of lichamelijke redenen langdurend niet naar school kan, kan dat problemen opleveren voor de overgang naar een volgend leerjaar of doorstromen naar een ander onderwijsniveau. De JGZ geeft géén advies over zittenblijven of overgaan, maar wel bijvoorbeeld over hoe belangrijk het voor deze jeugdige is om bij de klas te blijven en maakt het tot onderwerp van gesprek. De beslissing over zittenblijven of overgaan ligt bij de professional(s) op school.

Voorbeeld:

Maryam gaat al een tijd minder naar school. Ze heeft daardoor niet alle toetsen kunnen maken. Het contact met haar klas is ondersteunend voor het herstel van Maryam. Als in mei gekeken wordt naar overgang ontstaat een dilemma: op grond van de resultaten kan Maryam niet bevorderd worden, op grond van de ondersteunende rol van de klas is het wenselijk dat Maryam bij haar klas blijft.

Het adviesplan bevat een aanbeveling om Maryam bij de klas te houden en de resultaatmeting uit te stellen naar een later moment, als het beter gaat met Maryam. Het perspectief op de langere termijn wordt daarmee meegenomen in de aanbevelingen in het adviesplan. Deze aanbevelingen worden weer meegenomen tijdens de gesprekken tussen Maryam, ouder(s) en de mentor.

Ad 4. Het adviesplan is relatie-gericht

Relatiegerichtheid gaat over het in contact blijven met elkaar, zowel jeugdige en ouder(s) met professionals op school, als jeugdige en ouder(s) met de JGZ als JGZ met professional(s) op school. Bij langdurig verzuim speelt altijd het risico dat de jeugdige uit beeld raakt. Dit risico kan beperkt worden door in het adviesplan ook concrete afspraken en verwachtingen op te nemen ten aanzien van het onderlinge contact.

Het adviesplan

De JGZ-professional maakt een analyse van de situatie van de jeugdige en stelt na het verzuimgesprek een adviesplan op. Het adviesplan levert daarmee input voor het ontwikkelingsperspectief (OPP). Het adviesplan wordt naar de professional van de school gestuurd met het verzoek de informatie te delen met alle betrokkenen op school.

Het doel van de analyse is een inschatting te maken van:

- de onderliggende problematiek van het ziekteverzuim;
- de wensen en behoeften ten aanzien van zorg, ondersteuning en onderwijs op de korte en langere termijn;
- de mogelijkheden voor onderwijsdeelname (indien van toepassing).

Uitgangspunten bij het opstellen van een adviesplan:

- Verzuim is een signaal. Laat je niet verleiden een uitspraak te doen over of de jeugdige wel/niet 'echt' ziek is. Met andere woorden: of er sprake is van 'ongeoorloofd' verzuim.
- Uitspraken over wát er aan de hand is, horen niet thuis in het adviesplan rond jeugdigen die verzuimen. Het gaat om acceptatie dát er wat aan de hand is, waar actie op nodig is.
- Het is de taak van de JGZ om scholen te ondersteunen bij vragen over belastbaarheid. Voor scholen is de JGZ een noodzakelijke gesprekspartner.
- Een vraag over belastbaarheid vanuit de professional(s) op school kan heel concreet zijn, het antwoord hierop is altijd genuanceerd.
- De JGZ-professional maakt samen met jeugdige en ouder(s) het adviesplan.
- **Let op: deel alleen die informatie uit het adviesplan met de professional(s) op school die relevant is voor het onderwijs en álleen met toestemming van jeugdige en ouder(s). Wijs jeugdige en ouder(s) erop dat de informatie voor iedereen toegankelijk wordt.**

Inhoud adviesplan

Het adviesplan geeft weer wat je voor de jeugdige wenst en wat er nodig is om dat te realiseren. Wat ga je zelf, als JGZ-professional doen, wat gaan de jeugdige en zijn/haar ouder(s) doen en wat heeft de jeugdige nodig van de professional(s) op school. Het adviesplan dient als onderlegger voor de samenwerkingsafspraken met de professional(s) op school.

Het helpt scholen om concrete adviezen te ontvangen over wat ze kunnen betekenen voor de jeugdige (en de ouder(s)) wanneer onderwijsdeelname niet vanzelfsprekend is. Adviezen die gegeven worden over deelname op school zijn *fluide*; het is een inschatting die je nu maakt op basis van de kennis die je nu hebt. Het is belangrijk dit te volgen en waar nodig weer verder bij te stellen. Dit betekent concreet dat er afspraken worden gemaakt over wie wat monitort en bijstelt. Wees concreet (bijvoorbeeld starten met halve dagen naar school, spreek af wie op welke termijn samen kijkt of het plan werkt en wat de vervolgstappen zijn als het wel/niet werkt) en voorkom tegelijkertijd dat je te gedetailleerde uitspraken doet.

Elementen van het adviesplan

Onderstaande elementen van het adviesplan kunnen worden gebruikt. Een adviesplan is ALTIJD maatwerk, wat betekent dat de elementen per adviesplan kunnen verschillen.

1. Adviezen aan jeugdige en ouder(s):

Beschrijf hier waarover je afspraken hebt gemaakt met de jeugdige en/of ouder(s). Denk hierbij bijvoorbeeld aan afspraken over bezoek aan zorgverleners, over leefstijladviezen en ondersteuning om naar school te gaan.

Voorbeeldzinnen:

- *Jeugdige en ouder(s) maken afspraak bij de huisarts*
- *Elke dag 15 min buiten lopen*
- *1x per week 1 uur wandeling buiten*
- *Elke dag 1,5-2 liter water drinken.*
- *Naar bed om 22u.*
- *Wekker kopen en gebruiken. Geen telefoon naast het bed.*

2. Relevante informatie voor de professional(s) op school

Beschrijf hier voor de professional(s) op school relevante achtergrondinformatie. Weeg samen met de jeugdige en/of ouder(s) af wat écht relevant is om te weten. Achtergrondinformatie over de medische conditie wordt alleen gedeeld als dit noodzakelijk is of als de jeugdige en/of ouder(s) dit wensen. Wijs jeugdige en ouder(s) erop dat de informatie voor iedereen toegankelijk wordt. Het delen van deze informatie gebeurt altijd met toestemming van de jeugdige en/of ouder(s).

Voorbeeldzinnen:

- *De jeugdige heeft een medische conditie en is onder behandeling.*
- *De thuissituatie vraagt momenteel veel van de jeugdige omdat een ouder ernstig ziek is.*

3. Adviezen aan de professional(s) op school op korte termijn

Beschrijf hier de adviezen over deelname aan de lessen en 'Overige adviezen', zoals adviezen voor tijdens de lessen, ten aanzien van huiswerk en toetsen, ten aanzien van ondersteuning door de professional(s) op school en over het omgaan met ziekmelding (door wie en wanneer, wat kunnen de professional(s) op school hierin betekenen om de drempel te verlagen voor onderwijsdeelname). Denk bij deze adviezen aan een termijn van bijvoorbeeld 1 week of 1 maand.

Voorbeeldzinnen advies over deelname aan de lessen:

- *De jeugdige kan volledig / deels / niet aan de lessen deelnemen.*
- *Komende 2 weken komt de jeugdige halve dagen naar school.*
- *Advies om komende maand het aantal lessen per dag te verminderen. Bijvoorbeeld de laatste 2 uur niet deelnemen.*

Voorbeeldzinnen overige adviezen aan de professional(s) op school:

Het advies is om:

- tijdens de lessen en de toetsen water drinken toe te staan.
- tijdens de lessen en toetsen wc-bezoek toe te staan.
- tijdens de lessen op afgesproken momenten oordopjes met noise-cancelling toe te staan.
- een afspraak te maken met de mentor om de achterstand te bespreken. De jeugdige maakt zich hier zorgen over.
- de toetsen meer te spreiden, indien mogelijk.
- de jeugdige aan het begin van de dag tegemoet te komen en met de jeugdige over het schoolplein te lopen naar de ingang van de school.
- de jeugdige naar een rustige plek in de school te laten gaan als deze aangeeft daar behoefte aan te hebben.
- de jeugdige een rustige plek in de pauze te geven.
- de jeugdige een time-out kaart te laten gebruiken om even uit de klas te stappen. Graag afspraken over inzet van de kaart maken.
- de jeugdige te helpen met het maken van een huiswerkschema.
- toe te staan dat de jeugdige zich kan omkleden voor de gym in een aparte ruimte.
- voor een maatje/ buddy in de klas te zorgen, die contact houdt met de jeugdige.
- bij de jeugdige vooral te focussen op wat wel (al) lukt. Het helpt de jeugdige om complimenten te krijgen voor wat goed gaat.
- op regelmatige basis gesprekken te hebben met de jeugdige met de mentor (of andere vaste vertrouwenspersoon).

4. Adviezen aan professional(s) op school op langere termijn

Beschrijf hier de adviezen over bijvoorbeeld het onderwijsperspectief van de jeugdige. Denk aan een termijn van 3 maanden tot 1 jaar.

Voorbeeldzinnen:

- Advies om met elkaar de haalbaarheid voor de overgang naar het volgend leerjaar te bespreken. Wat is hiervoor nodig?
- Advies om met elkaar te bespreken in hoeverre het onderwijsniveau en het schooltype passend is. Zo nodig gesprek plannen met schooldecaan voor onderzoek naar vervolgonderwijs of beroepskeuzetest.

5. Afspraken rondom monitoring en evaluatie door professional(s) op school en JGZ-professional

Beschrijf bij 'Vervolgstappen professional(s) school' wat verwacht wordt bij bijvoorbeeld opnieuw zorgwekkend verzuim, **wat er wanneer geëvalueerd wordt en wat de vervolgstappen zijn** als de afspraken uit het adviesplan niet worden nagekomen door jeugdige en/of ouder(s).

Beschrijf bij 'Vervolgstappen JGZ-professional' de stappen die de professional(s) school en jeugdige/ouder(s) van de JGZ-professional mogen verwachten.

Voorbeeldzinnen vervolgstappen professional(s) school:

- Contact is nu afgesloten door JGZ. Advies om bij terugkerend of aanhoudend zorgwekkend verzuim opnieuw aan te melden bij JGZ.
- Over 4 weken een evaluatie met de mentor om te kijken hoe het gaat. Graag terugkoppeling hierover aan JGZ.

Voorbeeldzinnen vervolgstappen JGZ-professional:

- *Vervolgafspraak is gemaakt op het spreekuur bij de JGZ-professional over 4 weken.*
- *JGZ-professional neemt contact op en stemt af met andere betrokken professionals:*
 - *de medisch specialist / behandelaar*
 - *de professional(s) op school over*
 - ◊ *ondersteuningsmogelijkheden op school (bijv. training sociale vaardigheden, ondersteuning dyslexie, hoe blijft jeugdige onderdeel van de groep)*
 - ◊ *onderwijsbegeleiding op school (bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding, begeleiding bij oriëntatie op vervolgopleiding).*
 - ◊ *opvangmogelijkheden op school.*
 - *de huisarts*
 - *het wijkteam*
 - *de jeugdarts, waarna het adviesplan zo nodig wordt aangescherpt.*

Terugkoppeling adviesplan aan professional(s) op school

Het adviesplan wordt met toestemming van de jeugdige en/of ouder(s) teruggekoppeld aan de professional(s) op school. Een kopie wordt aan de jeugdige en/of ouder(s) gestuurd. **Alleen de onderdelen van het plan die relevant zijn voor school worden gedeeld met school!**

Voorbeeld adviesplan:

Adviezen aan jeugdige en ouder(s) (gaat alleen naar jeugdige en ouder(s))

- *Contact opnemen met de huisarts*
- *Een ouder brengt de jeugdige 2 weken naar school.*
- *Naar bed om 22u.*
- *Wekker kopen, geen telefoon naast het bed.*

Relevante informatie voor professional(s) op school (met toestemming jeugdige en/of ouder(s)):

- *De jeugdige heeft een bestaande diagnose en is onder behandeling.*
- *Leerling kan goed zelfstandig werken en verwacht geen problemen met het lesmateriaal.*

Advies aan professional(s) op school (met toestemming jeugdige en/of ouder(s)):

- *Onder de lessen en toetsen wc-bezoek toestaan.*
- *Uren verminderen op een dag. Bijvoorbeeld de laatste 2 uur niet deelnemen.*
- *Indien mogelijk de toetsen spreiden.*
- *In overleg met jeugdige en ouder(s) rooster(wijzigingen) afstemmen.*

Afspraken rondom monitoring en evaluatie door professional(s) op school én JGZ-professional:

- *Over 2 weken een evaluatie leerling met de mentor om te kijken hoe het gaat.*
- *Indien regelmatig meer dan 10u per week afwezig dit laten weten aan de jeugdarts.*
- *Over 6 weken evaluatie leerling, ouder(s) en school en terugkoppeling naar de jeugdarts.*
- *Zo nodig herziening van het advies door de jeugdarts.*
- *Als er vragen zijn of het niet loopt zoals verwacht, dan kunnen jeugdige, ouder(s) of school contact maken met de jeugdarts.*

Let op! Bij **tijdig gesignaleerd** zorgwekkend ziekteverzuim biedt het adviesplan van de JGZ over het algemeen voldoende handvatten voor de jeugdige, ouder(s) en de professional(s) op school om mee aan de slag te gaan. Bij **complexe problematiek** waarbij vaak meerdere hulpverleners zijn betrokken en/of al veel langer bestaand ziekteverzuim, is een eenzijdige en eenmalige inschatting en advies vanuit de JGZ meestal onvoldoende om tot een volwaardig adviesplan te komen. In zulke gevallen is afstemming tussen alle betrokkenen (jeugdige, ouder(s), de professional(s) op school, betrokken (zorg)professionals) noodzakelijk om gezamenlijk tot een haalbaar adviesplan te komen.

Inzet op duurzame preventie

Naast de korte- en lange termijnzorg voor jeugdigen richt de JGZ zich ook op duurzame preventie. Dit vraagt om aandacht voor signalen die individuele belastbaarheidsvragen oproepen, in het kader van de collectieve opdracht die de JGZ heeft. Elk signaal, en vooral gebundelde signalen, leveren inzichten op over hoe goed scholen erin slagen de context voor jeugdigen passend te maken bij hun belastbaarheid- en ondersteuningsvragen. Het is aan de JGZ om deze inzichten te betrekken en te gebruiken in structurele beleidsbesprekingen.

Voorbeeld:

Een jeugdarts op een middelbare school merkte dat veel jeugdigen vragen hadden over angst en depressie. De zorgcoördinator stelde voor om jeugdhulp binnen de school aan te bieden. Echter, in een pilot in samenwerking met een academische werkplaats werd gekozen voor een andere aanpak: luisteren naar de jeugdigen. De jeugdigen gaven namelijk zelf aan dat ze vooral aandacht wilden en niet zozeer hulp. De pilot leverde veelbelovende resultaten op. Het aantal verwijzingen naar jeugdhulp daalde met een derde en er ontstond een vanzelfsprekende cultuur van 'aandacht voor welbevinden' op school. Bovendien zorgde deze pilot ervoor dat nu ook op andere scholen gesprekken worden gevoerd over alternatieven voor jeugdhulp, samen met de inzet van de JGZ.

Samenvattend

Een effectief adviesplan kan alleen tot stand komen binnen een goede samenwerkingsrelatie met de professional(s) op school en andere betrokkenen. Een duidelijk geformuleerd adviesplan, met heldere belangen voor de jeugdige, helpt ook een (ondersteunings)coördinator op school om goed onderbouwd van de normen af te wijken.

Mogelijkheden en informatiebronnen over aanpassing van het onderwijs

1. Ziekteverzuimbegeleiding

De professional op school kan een jeugdige aanmelden voor ziekteverzuimbegeleiding bij de jeugdgezondheidszorg. De meest gebruikte werkwijze is MAZL. In MAZL zijn criteria opgenomen voor zorgwekkend ziekteverzuim. De werkwijze bestaat uit een aantal stappen, waarbij de eerste stappen gericht zijn op het gesprek tussen mentor, jeugdige en ouder(s). Eventueel kan de jeugdige daarna worden aangemeld bij jeugdgezondheidszorg.

De JGZ-professional werkt altijd samen met de jeugdige en de ouder(s) en geeft op basis van het gesprek en eventueel ingewonnen informatie een advies aan jeugdige, ouder(s) en mentor. Het adviesplan wordt gemonitord en waar nodig bijgesteld.

Uitgangspunt is dat er voor alle jeugdigen een plek is in het onderwijs en dat waar nodig een passend onderwijsprogramma wordt geboden aan jeugdigen die extra ondersteuning nodig hebben. De onderliggende problematiek van het verzuim kan een reden zijn om het onderwijsprogramma aan te passen.

- Bron: [MAZL | NCJ.nl](#)

2. Dyslexie verklaringen

Een dyslexie verklaring mag alleen worden afgegeven, na onderzoek door een deskundig psycholoog of orthopedagoog en blijft geldig. Bij een verdenking op dyslexie kan de jeugdarts adviseren onderzoek te laten doen.

- Bron: [Hoe worden leerlingen met dyslexie begeleid op school? | Rijksoverheid.nl](#)

3. Aanpassingen schoolwerk, toetsen, mondelingen, vrijstellen van lichamelijke opvoeding, zwemmen of voorsorteren profielkeuze po en vo

In principe is het aan het bevoegd gezag- de schooldirecteur- om akkoord te geven. Soms wint deze advies in bij de JGZ-professional. Een advies hierin van de JGZ-professional is vaak onderdeel van een ziekteverzuimbegeleiding. Dit advies komt altijd tot stand in overleg met de jeugdige en ouder(s).

- Bron: [Wet op het primair onderwijs, artikel 41 | Rijksoverheid.nl](#)
- Bron: [Wet voortgezet onderwijs 2020, artikelen 2.18, 2.33, 2.37 en 2.53 | Rijksoverheid.nl](#)

4. Maatwerk mogelijkheden vo

Met maatwerk kun je meer ruimte aan talentontwikkeling en persoonlijke kwaliteiten van jeugdigen geven: laat alle jeugdigen leren in eigen tempo en naar eigen kunnen, van praktijkonderwijs tot vwo.

Het schema met maatwerk mogelijkheden (zie bron) biedt een overzicht van wat er kan en mag in wet- en regelgeving rondom maatwerk. Denk aan vakken volgen in verschillende onderwijsrichtingen of het gespreid examen doen.

- Bron: [Maatwerk: wat kan en mag? | VO-raad.nl](#)

5. Passend onderwijs mogelijkheden mbo

Informatie hierover kun je hieronder vinden.

Bron: [Kennispunt MBO Passend Onderwijs | Passendonderwijs.nl](#)

Aanpassing onderwijstijd (gedeeltelijke vrijstelling) po en vo

De jeugdige is ziek en kan op school niet volledig deelnemen aan het onderwijs of moet onder schooltijd (para)medisch behandeld worden. Er is geen toestemming nodig van de inspectie Onderwijs. Er is wel een bewijsstuk nodig waaruit blijkt op welke grond en gedurende welke tijd de afwezigheid van de jeugdige - of het niet deelnemen aan het onderwijs - (para)medisch geïndiceerd is. Het kan wenselijk zijn om dat bewijsstuk via de jeugdarts te laten lopen, zodat medische informatie niet naar de professional op school hoeft te gaan.

- Bron: [Beleidsregel inzake het instemmen met afwijking onderwijstijd | Onderwijsinspectie.nl](#)

Mochten er langdurige aanpassingen van onderwijstijd nodig zijn, dan kan de professional op school voor de jeugdige een op maat gemaakt onderwijsprogramma aanbieden door af te wijken van het minimum aantal uren onderwijstijd. De professional op school schrijft dit in overleg met jongere en ouder(s) op in een Ontwikkelingsperspectief (OPP) document. Het bevoegd gezag van de school vraagt instemming van de inspectie via het Internet Schooldossier (ISD). Motivatie moet komen van een kinder-of jeugdpsycholoog, een (ortho)pedagoog of een arts*. Uiteraard is daarbij het uitgangspunt dat jeugdigen passend kunnen blijven deelnemen aan het onderwijs.

- Bron: [Beleidsregel inzake het instemmen met afwijking onderwijstijd | Onderwijsinspectie.nl](#)

** NB In de online keuzehulp en de flyer digitaal onderwijs stond een toevoeging dat in het reguliere onderwijs deze beoordeling niet van een schoolarts mag komen. Echter behandelende artsen buiten de scholen geven wel een bewijsstuk met daarin een diagnose af, maar doen geen uitspraak over wat wel en niet mogelijk is op school. Het is juist een taak van de jeugdarts om te adviseren over wat wel mogelijk is, zo nodig met aanpassingen waaronder het aanpassen van de onderwijstijd.*

Ook kan het zo zijn dat er een advies aanpassing onderwijstijd nodig is zonder dat er een behandelaar van buiten de school is. De jeugdarts verbonden aan een school kan daarin adviseren. Vaak wordt er dan ook tegelijk gekeken naar verdere diagnostiek, behandeling of begeleiding.

NB Wanneer een jeugdige valt onder de in de keuzehulp genoemde b of onder d geen is geen strak gegeven.

7. Aanpassing onderwijstijd mbo

Informatie hierover kun je hieronder vinden.

- Bron: [Onderwijstijd in mbo in relatie tot jongeren met extra ondersteuningsbehoefte | Onderwijsinspectie.nl](#)
- Bron: [Uren norm opleiding verpleegkundigen | Onderwijsinspectie.nl](#)

8. Digitaal afstandsonderwijs als een jeugdige tijdelijk niet naar school kan po en vo

Soms kan digitaal onderwijs uitkomst bieden voor jeugdigen die tijdelijk niet naar school, door psychische of lichamelijke klachten.

- Bron: [Digital afstandsonderwijs als een kind tijdelijk niet naar school kan | Rijksoverheid.nl](#)
- Bron: [Routekaart Afstandsonderwijs | Zorgeloosnaarschool.nl](#)

9. Gedeeltelijke vrijstelling 5-jarigen

Als 5-jarigen nog niet de volledige tijd naar school kunnen, kunnen ouder(s) voor 5 uur vrijstelling vragen bij de directeur van de school. Dit kan zonder tussenkomst van een derde.

- Bron: [Wanneer hoeft mijn kind niet naar school? | Rijksoverheid.nl](#)

10. Volledige leerplichtvrijstelling

Voor jeugdigen met een lichamelijke of psychische beperking kan door de ouder(s) bij de gemeente vrijstelling worden aangevraagd op grond van artikel 5 onder a van de leerplichtwet. De gemeente is verantwoordelijk voor een passende beoordeling en wijst daarvoor een arts, academisch gevormde pedagoog of psycholoog aan. Binnen de gemeente is vaak een groep (jeugd)artsen aangewezen om een leerplichtvrijstelling af te geven op grond van medische of psychische gronden.

Let op: Deze volledige leerplichtvrijstelling is een medische verklaring en mag daarom niet worden afgegeven door de jeugdarts van de school van de jeugdige.

- Bron: [Leerplichtwet 1969 artikel 5 onder a + artikel 7 | Wetten.overheid.nl](#)

11. Vrijstelling op grond van richtingsbezwaren

Als ouder(s) van mening zijn dat de richting van alle scholen in hun omgeving niet past bij hun levensbeschouwing of geloofsovertuiging, doen zij bij de leerplichtambtenaar van de gemeente een beroep op grond van artikel 5 onder b. Er is geen rol voor de JGZ-professional.

- Bron: [Leerplichtwet 1969 artikel 5 onder b | Wetten.overheid.nl](#)

12. Aanpassingen bij het eindexamen vo en mbo

Ieder jaar zijn de regels iets anders, in 2024 was dat globaal voor vo als volgt:

- Voor *extra tijd* (bijvoorbeeld bij dyslexie, ADHD, ASS of TOS) heeft de school een deskundigheidsverklaring nodig waarin staat dat de jeugdige deze belemmering heeft. De verklaring moet van een van de volgende deskundigen komen: een psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater. De schooldirecteur beslist over de toekenning van de extra regeling en kan hiervoor advies vragen aan het College voor Toetsen en Examen. De jeugdarts kan geen deskundigenverklaring opstellen, maar zo nodig wel in een eerder stadium in de schoolcarrière van een jeugdige verwijzen naar een deskundige.
- Voor *pauze en overige aanpassingen* (bijvoorbeeld bij chronische vermoeidheidsklachten, concentratieproblemen, extreme faalangst of noodzakelijke medische handelingen) beslist de schooldirecteur. Er is géén deskundigenverklaring nodig. Mogelijk vraagt de professional op school om advies aan de JGZ-professional.
- Bron: [Kandidaten met een ondersteuningsbehoefte | 2024 | Examenblad.nl](#)

Het MBO heeft globaal gelijksoortige regels.

- Bron: [Mogelijkheden voor passend examineren bij centrale examens in het mbo 2025 | Examenbladmbo.nl](#)

Check hier de actuele situatie:

- [Wanneer kan ik een aangepast examen doen in het voortgezet onderwijs? | Eindexamens voortgezet onderwijs | Rijksoverheid.nl](#)
- [Examenblad.nl](#): Kies: Handreiking passend examineren vo
 - [Handreiking passend examineren centrale examens vo 2024 | Examenblad.nl](#)
- [Examenbladmbo.nl](#): Kies Brochure passend examineren mbo
 - [Brochure passend examineren in het mbo 2024-2025 | Examenbladmbo.nl](#)
- [Mogelijkheden voor passend examineren bij centrale examens in het mbo 2025 | Examenbladmbo.nl](#)

13. En als mijn vraag nog niet beantwoord is, of ik kan er geen regel/richtlijn/voorschrift over vinden?

In dat geval geldt dat "Mag Niet Bestaat Niet" geraadpleegd kan worden. Dit is een bundel waarin maatwerk tot een vanzelfsprekende mogelijkheid gemaakt wordt. De kern is de titel van dit boek: Mag niet bestaat niet. Als je het niet kunt vinden, dan moet je het gaan maken.

- Bron: [Mag Niet Bestaat Niet | Zonmw.nl](#)

14. Handige links:

- [Handreiking Aanhoudende lichamelijke klachten | NCJ.nl](#)
- [De gesprekstools van Zorgeloos naar school | Zorgeloosnaarschool.nl](#)
- [Ouders en Onderwijs | Oudersenonderwijs.nl](#)

Datum:
25-02-2025

Auteurs:
Raquel Abrahams
Mark Weghorst
Nathalie Drost
Marrit Nijman

Met dank aan:
Noortje Breedijk, Jennifer Roseval-Splinter,
Marina van Egdom en alle aanwezigen bij de
workshop belastbaarheid (30-05-2024).

Nederlands
Centrum
Jeugdgezondheid

